

Арзыкулов А.А.
**Қытайлық сыртқы
миграция–сыртқы
экономикалық стратегияның
басты бағыты**

Миграция жаһандану үдерісінің көрінісі ретінде ХХ ғасырдың елеулі құбылысына айналып, елдің саяси, әлеуметтік-экономикалық және демографиялық жағдайына ықпал ете бастады. Қытай экономикасының елеулі құрылымдық өзгерісі әлемдегі ең үлкен миграция ағынын туғызды. Қытай үкіметінің миграциялық қозғалыстарды реттеу саласындағы стратегиясы миграция саласындағы қоғамдық қатынастарды, миграциялық заңнаманың нормаларын дамытуға негізделеді, сондай-ақ миграциялық үдерістің субъектілерімен жүзеге асырылатын және тұлғалардың мемлекет территориясында қоныс аудару, орналастыру, жағдай жасау және интеграциясына бағытталған үдерістерді басқарудың мемлекеттік тетіктерін жетілдіруге сүйенеді.

Түйін сөздер: сыртқы миграция, оффшор, халықаралық еңбек ұйымы, жұмыс күшін экспорттау.

Arzykulov A.
**Chinese external migration
basic direction of the external
economic strategy**

Migration as the sign of process of globalization became the noticeable phenomenon of the XX century, and started influencing political, social and economic and demographic position of the country. Considerable structural changes in economy of China generated the biggest migratory wave in the world.

Key words: external migration, offshore, International Labour Organization, export of labor.

Арзыкулов А.А.
**Китайская внешняя
миграция – основное
направление внешнеэкономической стратегии**

Миграция как признак процесса глобализации стал заметным явлением ХХ века и начал влиять на политическое, социально-экономическое и демографическое положение страны. Значительные структурные изменения в экономике Китая породили самую большую миграционную волну в мире.

Ключевые слова: внешняя миграция, оффшор, международная организация труда, экспорт рабочей силы.

ҚЫТАЙЛЫҚ СЫРТҚЫ МИГРАЦИЯ–СЫРТҚЫ ЭКОНОМИКАЛЫҚ СТРАТЕГИЯНЫҢ БАСТЫ БАҒЫТЫ

Қазіргі уақытта шетелге іскерлік және еңбек миграциясы саласындағы миграциялық саясаттың дамуы маңызды стратегиялық бағыт болып табылады. Оны негізгі төрт түрге бөлуге болады:

Арнайы бағдарламалар бойынша іскерлік немесе тұрақты тұрғылықты жерге миграция (инвесторлар мен ауқатты бизнесмендердің миграциясы).

Шетелде қытай компанияларының филиалдары мен кәсіпорындар ашу және оларды тиісінше қытай жұмысшыларының штатымен толықтыру. Мұндай бағыт қытай кәсіпорындарының жаулауының жалпы мемлекеттік сыртқы саяси стратегиясы болып табылады.

Жұмыс күшін экспорттау үш түрлі келісімшарт жасау арқылы жүргізіледі:

– Инженерлік, мердігерлік және құрылыс жұмыстарына («duiwaichengbaogongcheng») келісімшарт, оларды қытайлық мемлекеттік және жеке кәсіпорындар мен шетелдік үкіметтер, кәсіпорындар мен ұйымдар арасында, негізінен тендерлік жүйемен жасалады. Жұмыс күшін алып шығу осы қызмет түріне лицензиясы бар құрылыс және инженерлік-мердігерлік компаниялар арқылы жүргізіледі.

– Жұмыс күші саласы бойынша ынтымақтастық келісімшарты («duiwailaowuhezuo»). Жұмыс күшінің арнайы мамандандырылуы (орман өндірісі, ауылшаруашылық салалары). Шетелде жұмыс істеу келісімшарты бойынша жұмыс күшін шығаруды қамтамасыз ететін агенттіктер арқылы жүзеге асырылады.

– Консультативтік және инжиниринг қызметтерге келісімшарт, инженерлік-мердігерлік компаниялар арқылы өтеді.

Шетелде қытай мамандары мен жұмысшыларының дербес жұмысқа орналасуы. Шетелде жұмысқа орналасуды немесе шетелдермен санатты мамандар алмасу және ынтымақтастықты қамтамасыз ететін агенттіктер арқылы жүргізіледі. Әдетте дербес жұмысқа орналасу арқылы санатты жұмысшылардың шығуы жүзеге асырылады [1].

Іскерлік және еңбек миграциясының қалыптасуы мен дамуы елдің даму үрдісі және белгілі бір міндеттерді шешу қажеттілігімен тығыз байланысты. 1950 жылдары шешуші рөлді

Қытайдың сыртқы саяси мақсаттары ойнады. Осы мақсатта экономикалық көмек және жұмыс күшін сыртқа экспорттауды жүзеге асыру бойынша мемлекетаралық келісімдер жасалды. Негізінен мұндай экспорт техникалық мамандардан, инженерлерден, дәрігерлерден және жұмысшылардан тұрды. 80 жылдардың басында Қытай 11 мемлекетпен жалпы құны 53 миллион АҚШ доллары болатын 43 жобаны жүзеге асырып жатты.

Ашық есік реформасы сыртқы саясатқа өзгерістер алып келді, енді алдыңғы орынға елді модернизациялауды жүргізу мен ішкі мәселелерді шешу шықты, ал сыртқы экономикалық қозғалыс елді дамытудың әдісі ретінде қарастырылды. Елден шығуды либерализациялаудың арқасында, дербес жұмысқа орналасу мақсатында шетелге шығу мүмкіндігі қолжетімді бола түсті. Батыстық зерттеушілердің пікірінше, жұмыссыздық пен инфляцияның өсуіне байланысты, сондай-ақ ішкі еңбек нарығына қысымды азайту үшін, қытай үкіметі шетелде бизнес жүргізу мүмкіндігін талаптандыра бастады. Либерализация іскерлік миграцияның өсуіне бастама берді. Белсенді қаржы салудың шарықтау шегі 80 жылдардың екінші жартысы мен 90 жылдарға келді. Бірақ ашық есік реформалары басталғаннан кейін елдің өз ішінде капиталдың жетіспеушілігі байқалды. 1990 жылдардың соңында экономикалық өсу қарқынының ішкі тұтынудан асып кетуі терең дефляцияға әкеліп, елдің ішкі экономикалық жағдайын айқындап берді (өсу қарқыны 1995 жылғы 10,9%-дан 1999 жылы 7,6%-ға құлдырады) [2].

2000 жылы «сыртпен жүру» стратегиясы ұсынылды, оның мақсаты ҚХР-ды әлемнің қуатты экономикалық державасына айналдыру. Бұл стратегияның бағытының бірі – кәсіпорындарды басқа мемлекеттердің табиғи байлықтарын белсенді игеруге, тауар экспортын арттыруға, жаңа нарықтарды жаулауға және технологияларды алу және нарықтарды игеру үшін шетелге инвестиция салуға талпындыру. Трансұлттық қытай кәсіпорындарының күшеюіне байланысты, қытай кәсіпорындарына ғылыми бағыттағы технологияны пайдаланатын кәсіпорындар құру, ғылыми-зерттеу орталықтарын ашу және трансұлттық компаниялар құруға атсалысу міндеттелді. Халықаралық еңбек нарығындағы Қытайдың даму стратегиясы инвестициялық қызметті жандандырып қана қоймай, сонымен бірге шетелде кәсіпорындар ашу мен еңбек қызметін жүзеге асыруға мүмкіндіктерді молайтты, сөйтіп іскерлік және еңбек миграциясының өсуіне үлкен түрткі болды. Осылайша, стратегия жұмыс кү-

шін экспорттауды ұлғайту міндетін сәтті орындап отыр. Кәсіпкерлік қызметті күшейту үшін, Қытай үкіметі шетелдік диаспораларды белсенді тартады, қытай жерлестіктерін елдің сыртқы экономикалық стратегиясын жүзеге асыруға жиі қосады.

2000 жылдан Қытай кәсіпорындарының елеулі ұлғаюы мен капитал енгізудің өсуі байқалады. 2000 жылдан 2004 жылға дейін Қытайдың шетелдік инвестициясының көлемі 70% өсті. 2003 жылы инвестициялар 2 миллиард долларды құраса, 2006 жылы 73 миллиард долларға жетті. Қытайдың тікелей шетелдік инвестициялары әлемнің 150 мемлекеті мен территориясында орналасқан. Негізгі ағын Азияға, Африкаға және Батыс Еуропаға бағытталды. Оффшорлық зона болып табылатын Виргиния және Кайман аралдарының орыны ерекше (оффшорлар кейіннен қаржыны кері қайтару және әртүрлі салықтық жеңілдіктер алу үшін қолданылуы мүмкін). Капитал шығару мен шетелде кәсіпорындар мен сауда желілерін ашу, Қытайдан сыртқа тек кәсіпкерлер мен кәсіпорындардың басқарма мүшелері ғана емес, сонымен қатар жалдамалы жұмысшылардың шығуын да арттырды. 2007 жылы шетелдік кәсіпорындарда 658 мың адам жұмыс істеді, олардың 259 мыңы басқа мемлекеттің азаматтары болса, 400 мыңға жуығын ҚХР азаматтары құрады. Мұндай компаниялардың иелері мен басқару құрамы жиі бір мезгілде Қытайда да және шетелде де тұрып жұмыс істейді, ал жұмысшылардың негізгі бөлігі шетелге тұрақты жұмысқа немесе келісімшарт бойынша баратындар белгілі мерзімде сонда тұрып жұмыс істейді. Мұндай стратегия қытай кәсіпорындарының санын арттыруға мүмкіндік береді және елдің өзінде және одан тысқары жерде жаңа жұмыс орындарын жасау арқылы елдің ішіндегі жұмыспен қамту мәселесін шешеді. Сонымен бірге мұндай әрекетке рұқсат беретін құжаты жоқ бола тұра, кәсіпкерлікпен айналысатын қытай азаматтарының да санының көптігі байқалады. Бұған мысал ретінде көрші мемлекеттер территорияларындағы саналуан қытай базарларын айтсақ болады. Мұндай азаматтардың нақты санын бағалау өте қиын, өйткені мұндай кәсіпкерлер елге туристік немесе еңбек визасымен келеді.

Қытайдың халықаралық нарықта құны ең арзан жұмыс күші қорын ұсынатынын ескеру қажет. Қытай компаниялары жұмыс күшінің құнын үнемдеу арқылы төменгі баға ұсынады, сондықтан қытай кәсіпорындары жергілікті еңбек нарығынан жұмысшы тартпайды, өздерімен бірге ала келеді. Жұмысшы күшінің негізгі құрамы ҚХР-

дан топтасып кешенді жұмыстарды атқару бойынша келісімшартпен аттанады. Жұмыс күші экспортының 80% мердігерлік және инженерлік-құрылыс жұмыстарына тартылады. 1999 жылы осы салада 380 мың адам, ал 2007 жылы 658 мың адам жұмыс істеді. Дербес тәртіпте мамандар мен жұмысшыларды шетелде жұмысқа тұрғызумен маманданатын агенттіктердің үлесіне шетелге жұмысқа шығатындардың жалпы көлемінің азы ғана келеді. ҚХР коммерция министрлігінің мәліметі бойынша, 2009 жылдың наурызына сыртқа шыққан жұмыс күшінің жалпы саны 4,7 миллион адамды құрады. Бұл санның нақты емес екенін ескеруіміз қажет, өйткені бұл шетелде еңбек қызметін жүзеге асыруға ресми тіркелгендердің саны ғана. Зерттеу институты тізіміне шетелде дербес жұмысқа тұру тәртібімен жұмыс істейтіндерді кіргізген, ал ведомствалық статистиканы жүргізетін және жұмыс күші экспортын басқаратын Коммерция министрлігі келісімшарт бойынша жұмыс істейтіндер санын көрсетеді. Қытайдағы жұмысшылармен қамтамасыз ететін негізінен Цзянсу, Шаньдун, Фуцзянь, Гуандун, Ляонин секілді теңіз жағалауы мен шекаралық аймақтар. Осы көрсетілген провинцияларға шетелге жұмысқа шығатындардың жалпы көлемінің жартысынан көбі келеді. 1990 жылдан кейін жұмыс күші экспортының негізгі бөлігі Шығыс және Оңтүстік-Шығыс Азия елдеріне (Жапония, Гонконг, Макао, Оңтүстік Корея, Сингапур және Малайзия) беттеді. Бос жұмыс орындарының спектрі мен бағыты саналуан. Әлемнің 180 астам елі Қытай азаматтарына жұмыс орындарын береді. Мамандандырылған миграцияға студенттер де кіреді, олар мұнда қомақты үлес алады [3].

Халықаралық еңбек ұйымының мәліметі бойынша, XXI ғасырдың басында шетелде жұмыс істейтін Қытай азаматтарының саны 80 мың адамнан асты, бірақ келесі жылдары мамандандырылған мигранттардың саны азайды, бұл экономиканың даму қарқынының артуына орай, ел ішінде оларға деген сұраныстың өсуіне байланысты болды. Қытайлық халықаралық келісімшарттар ассоциациясының сарапшыларының пікірінше, жоғары санаттағы жұмыс күшіне сұраныс барған сайын артуы тиіс. Бұл болжауларды ескере отырып, Қытайға халықаралық нарықтағы өз позициясын нығайту үшін және ел ішіндегі жұмыссыздық мәселесін шешу үшін мамандандырылған жұмысшылар экспортын арттыру қажет.

Жұмыс күшін экспорттаудың ұлғаюы «сыртпен жүру» стратегиясының басымдылық бағыттарының бірі. Сыртқы экономикалық стратегия

халықаралық еңбек нарығындағы елдің позициясының едәуір кеңеюін қамтамасыз етуі тиіс. 11 бесжылдық жылдарының аясында Қытай шетелге 1,5 миллион адам шығару керек, ал бесжылдықтың соңына қарай шетелде шамамен 720 мың адам болып қайтуы тиіс. 2008 жылы шетелде 740 мың адам жұмыс істеді және 11 бесжылдықтың жоспары артығымен орындалды [4].

Қытай үкіметі ұлттық және халықаралық деңгейде жұмыс күшін экспорттауды белсенді қолдайды және көтермелейді. Саланы дамыту үшін және шетелдегі инженерлік-мердігерлік жобалар санын арттыру үшін, Қытай үкіметі осындай жобаларды жүзеге асыру үшін тәуекелдерді кепілдендіруге қаржы бөлу және несиелік пайыздарды төмендету жолдары арқылы кәсіпорындарға көмек көрсетеді. ДСҰ-ға кіру Қытайға жұмыс күшін заңды экспорттауға және кемсітушілік кедергілерін алып тастау туралы талап қоюға мүмкіндік берді. Оның үстіне ҚХР үкіметі еңбек ынтымақтастығын дамытып отыр, шетелдермен еңбек мигранттары туралы бірқатар келісімдерге қол қойды. Дегенмен, сыртқы экономикалық стратегияның жетістіктеріне қарамастан, жұмыс күшін экспорттауға кедергі келтіретін кейбір кедергілер бар, шет тілдерін білу деңгейінің төмендігі, маманданудың төменділігі, шетелде жұмыс істеу алдындағы дайындықтың жоқтығы. Осыған байланысты қытай үкіметі «Шетелге жұмысқа шығатындарды дайындауды ұйымдастыру ережелерін» жариялады, осылайша жұмысшыларды шығаруды ұйымдастыратын ұйымдарды дайындық жасауға міндеттеді. Елеулі мәселелердің бірі жұмыс күшін экспорттау бойынша бірыңғай реттеуші орталықтың және орталықтандырылған заңнаманың болмауы. Тек 2004 жылы барлық мәселе Коммерция министрлігіне берілді, оған дейін қызметтер Еңбек ресурстары мен әлеуметтік қорғау министрлігі, Сыртқы сауда министрлігі, Қоғамдық қауіпсіздік министрлігі, Кадрлар министрлігі арасында бөлінген еді. Екінші бір мәселе азаматтардың әлеуметтік мәселелері: медициналық қамтамасыз ету, өмір сүру жағдайы, еңбекақы алу шарттары. Сонымен қатар, Қытай компанияларының ақпараттық шектеулігі және шетелдік нарықтың толыққанды зерттелмеуі, импорттаушы мемлекеттердің квоталары, виза алу үшін талаптардың жоғары болуы, шетелде қытайлық дипломның мойындалмауы секілді мәселелерді атап өтуге болады.

Қытай жұмыс күшін экспорттау арқылы бірқатар ішкі міндеттерді орындайды. Шетелде жұмыс күшін дамыту ішкі еңбек нарығына сал-

мақты азайтады, әлеуметтік тұрақтылықты сақтайды. Қытай азаматтарының шетелде болуы олардың жаңа технологиялар мен қабілеттерді үйрену арқылы кәсіби деңгейінің артуына мүмкіндік береді. Сондай-ақ кірісінің көбеюі мен Қытайдағы туыстарына ақша аудару да жағымды құбылыс болып табылады. Қаржының келуі ел ішіндегі тұтынуды арттырады және әлеуметтік мәселелерді шешеді. Миграция экономикалық сипатқа ие және шетелдегі келісімшарттар саны мен инвестиция көлемін ұлғайту бойынша мемлекеттік саясатпен тығыз байланысты. Қытай үкіметінің жеткен жетістіктермен тоқтап қалмайтындығын ескере отырып, бұдан ары да шетелдегі кәсіпкерлік және еңбек қызметімен айналысатын азаматтардың санының өсетінін, сондай-ақ еңбек ресурстары нарығы мен құрылыс-мердігерлік жұмыстарында қытай компанияларының қызметі ұлғаятынын болжауға болады.

Ғылыми-зерттеу жұмысы мен білім алу Қытайдың миграциялық саясатының маңызды бағыты болып табылады. Сыртқы экономикалық стратегияны тиімді жүзеге асыру үшін Қытай компанияларына әлемдік стандарттарға сай келетін мамандандырылған кадрлар қажет. Қытай университеттері қазіргі уақытта тиісіп білім алу сұранысын толықтай қамтамасыз ете алмайды, сондықтан да студенттердің шетелге шығуы қажеттілік болып отыр.

Білім алу миграциясын үш категорияға бөлуге болады:

- мемлекет есебінен оқуға баратындар;
- белгілі ұйымдардың есебінен шетелде оқитындар;
- өз ақысына білім алуға аттанатындар.

Шетелде білім алатын студенттер экономиканы модернизациялаудың басты күші болып табылады, олар отандық білім беру мен ғылымды дамытады. 1978 жылы Қытай үкіметі жыл сайын үш мың адамды шетелге оқуға жіберуге шешім қабылдайды, олар алдыңғы қатарлы тәжірибелер мен технологияларды алып келіп, елді модернизациялауға атсалысуға тиіс болды. 1980 жылдардың басында шетелге кеткен студенттердің 78% техникалық ғылымдарды, 18% – менеджмент, құқық, қоғамдық ғылымдарды, 3% – басқа ғылымдарды үйренді.

Білім алғаннан кейін өз Отанына қайтып келмеген студенттер санының көп болғанына қарамастан, Қытай үкіметі шетелге жіберуін тоқтатпайды және ешбір шектеу шараларын қолданбайды, тек 1993 жылы «Шетелге оқуға баруға қолдау көрсету және білім алып болған

соң Отанға қайтуға талаптандыру, кіруге және шығуға еркіндікті қамтамасыз ету» деген ұран тасталды. Бұл насихатқа қарамастан қайтып оралған студенттердің пайызы жоғары емес. Студенттердің жұмысқа тұруда туындайтын мәселелерге немесе зерттеуге мүмкіндіктердің шектеулігіне байланысты оралмайды деп қарастыруға болады.

80-жылдардың аяғынан бастап, Қытай үкіметі студенттер жіберудің америкалық қорларымен ынтымақтаса бастады, бұл шетелдік қаржы институттарының есебінен маман дайындауға мүмкіндік береді. Сондай-ақ Қытай жастары арасында шетелде жоғары білім алу немесе курстан өту үрдісі қалыптаса бастады. 2008 жылғы есепке қарайтын болсақ, мемлекет немесе ұйымдар есебінен білім алатын студенттер санының азайғанын байқауға болады: 88,9% – өз есебінен, 6,3% – мемлекет есебінен және 3,8% – ұйымдар есебінен білім алған [5].

90 – жылдардың соңы – 2000 жылдардың басында «Сыртпен жүру» стратегиясы шетелге оқуға шығатын студенттер санын күрт арттырды. Бұл санның өсуіне өмір сүру деңгейінің артуы, экономиканың өсуі және өз балаларын шетелге жіберуге мүмкіндіктері бар бай адамдардың көбейгені себеп болды. Сондай-ақ жарияланған стратегия халықаралық стандарттар мен іс жүргізу тәжірибесімен таныс шетелдік білімі бар мамандарға Қытай компанияларының сұранысын туғызды.

1999 жылдан бері Қытайда жыл сайын қытайлық халықаралық білім алу көрмелік туры өткізіледі, оған әлемнің 20-дан аса елдің өкілдері қатысады. Танымал бағыттар қатарына АҚШ, Жапония, Канада, Германия мен Англия кіреді. 2014 жылғы Қытайлық халықаралық білім алу көрмелік турының мәліметтері бойынша, қытайлық студенттердің 45% – Американы, 28% – Еуропаны, 15% – Океанияны, 12% – Азияны тандаған.

Қытай үкіметі өз студенттерінің Отанға оралуы бойынша да үлкен істер атқарады, шетелдегі Қытай өкілдіктеріне студенттермен байланыс орнату жүктелген. ҚХР-ның шетелдегі 52 өкілдігінде білім саласының арнайы бөлімдері ашылған, студенттер сонда есепке тұруға міндетті. Бірақ өкінішке қарай «милардың кетуі» әлі де сақталып отыр. ҚХР Білім беру министрлігінің ресми статистикасына сәйкес, 1978-2008 жылдар аралығында шетелге оқуға 1 391 500 адам кеткен, олардың 389 100 ғана қайтып оралған [6].

Білім алған соң студенттердің Отанға оралуы, шетелдік қытайлық кадрларды тарту Қытайдың

барлық деңгейдегі билік органдарының қарқынды жұмысының бағыты болып табылады. Олардың оралуы үшін Пекин тұрақты шаралар атқарады: Шанхайда, Фуцзянда, Шэньжэнде жұмысқа орналастыру орталықтарын ашу, баспана беру, жанұя мүшелерін жұмысқа орналастыру және ғылыми зерттеулерге гранттар бөлу.

1998 жылы үкімет Қытай жоғары оқу орындарына шетелдік қытай мамандары мен студенттерді тарту үшін қаржыландыруды ұлғайтты. Сонымен қатар Қытай билігі шетелдік студенттер мен мамандарды тартуға ықпал ететін ақпараттық және диалогтық кездесулер ұйымдастырады, жыл сайын жәрмеңкелер мен форумдар өткізеді.

Мемлекеттік кеңестің Кеңесі «Мемлекет мұқтаждығы үшін шетелден кадр тарту бойынша жоспар» жасады және шетелдік маман «хуацяолар» мәселелері бойынша Комитет құрды, осылайша оларға Қытайға қайтып оралуға және бизнесін дамытуға мүмкіндік беріп отыр. «Сыртпен жүру» стратегиясын жүзеге асыру Қытай зерттеушілерінің басқа елдердің ғылыми-зерттеу институттарымен өзара әрекеттесуі арқылы жүргізіліп, шетелдік қытайлық мамандарды тартуға көмектесуде.

Сондай-ақ Қытай үкіметі 2006 жылы «11 бесжылдық кезеңіне шетелдік білімі бар

тұлғаларды қайтару бойынша жоспар» қабылдады, ол бойынша Қытай шетелдегі 200 мың Қытай студенттері мен мамандарын қайтаруды көздеп отыр. Бұл стратегияны жүзеге асыру үшін Қытай үкіметі қайтып оралған мамандарға әртүрлі жеңілдіктер ұсынады: баспана жағдайын жақсарту, гранттар мен арнайы кәсіпкерлік парктерде жұмыс істеу мүмкіндігі. Дегенмен студенттердің едәуір бөлігі шетелде қалуды жөн санайды. Зерттеулердің мәліметтері бойынша, шетелдегі қытайлық мамандар мен ғалымдардың басым бөлігі тұрақты тұрғылықты жері ретінде Отандарына қайтқылары келмейді, бірақ отанға шетте жүріп қызмет етуге дайын. Шетелдік студенттердің мұндай ұстанымы «қайтып оралып Отанға қызмет ету» саясатынан «Отанға қызмет ету, бірақ Қытайға оралу міндетті емес» саясатына өтуге әкелді, ал Қытай үкіметі шетелдегі Қытай мамандарын отанға қайтуды міндеттемей-ақ, біріккен жобаларға қатысу, лекция оқу, қытай компанияларына кеңес беру және бірлескен зерттеулер жүргізуге мүмкіндік беретін жоспар дайындады. Қысқа мерзімді бағдарламалар бағдарламасы Қытай үкіметіне ақпарат пен технологияларды ала отырып, Қытайдың модернизациясын сәтті жүзеге асыруға мүмкіндік береді.

Литература

- 1 Зотин А.Н. Великое китайское переселение // ChinaPro, 2010. – № 5. – С. 55
- 2 Boyd, M. 2005. Migrant labour Mechanisms: The Down and Dirty, China Economic Quarterly. Beijing, 2005. – 29 p.
- 3 Cai Fang. The Trend of change of the Labour Market and the Urgency of Training Rural Migrant Workers // China Association for Employment Promotion. Microsoft Seminar on Occupational Training for Migrant Workers held in Beijing. Beijing, 2009. – 9 p.
- 4 Children of migrants to have same inoculation as urban peers // Xinhua, April 11, 2006 [Электронный ресурс] http://english.gov.cn/2006-04/11/content_250645.htm
- 5 Huang Ping, Frank N. Pieke. China Migration country study // Migration development pro-poor policy choices in Asia, Dhaka. №7. 2003. – P. 5-45
- 6 Internal Labour Migration: Features and Responses. Max Tunon. Ilo office. Beijing. 2006. – P. 214.
- 7 Портяков, В. становление Китая как ответственной глобальной державы / В. Портяков // Проблемы дальнего востока. – 2009. – №6 2009. – С. 3-13.

References

- 1 Zotin A.N. Velykoye kytayskoye pereselenye // ChinaPro, 2010. – № 5. – С. 55
- 2 Boyd, M. 2005. Migrant labour Mechanisms: The Down and Dirty, China Economic Quarterly. Beijing, 2005. – 29 p.
- 3 Cai Fang. The Trend of change of the Labour Market and the Urgency of Training Rural Migrant Workers // China Association for Employment Promotion. Microsoft Seminar on Occupational Training for Migrant Workers held in Beijing. Beijing, 2009. – 9 p.
- 4 Children of migrants to have same inoculation as urban peers // Xinhua, April 11, 2006 [Elektronnyy resurs] http://english.gov.cn/2006-04/11/content_250645.htm
- 5 Huang Ping, Frank N. Pieke. China Migration country study // Migration development pro-poor policy choices in Asia, Dhaka. №7. 2003. – P. 5-45
- 6 Internal Labour Migration: Features and Responses. Max Tunon. Ilo office. Beijing. 2006. – P. 214.
- 7 Portuakov V. Stanovlenye Kytaya kak otvetstvennoy globalnoy derzhavy // Problemy dalnego vostoka. – 2009. – №6 2009. – S. 3-13.